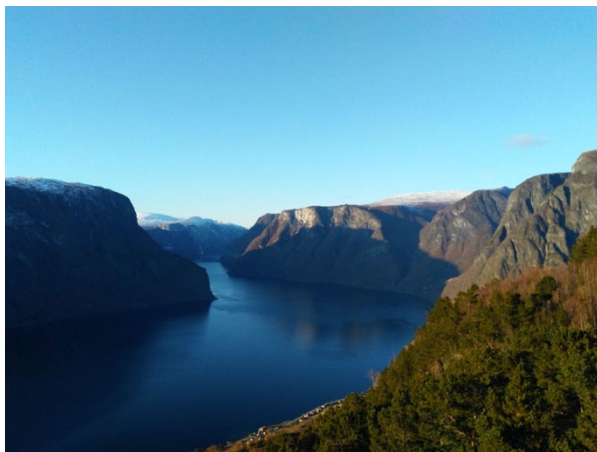

Samenvatting Onderzoek – Verbondenheid met Noord-Friesland

Door : Marieke van der Star MSc

Onderzoeksmaster Urban Studies Sociale Geografie | Universiteit van Amsterdam

Deze studie is uitgevoerd in 6 gemeenten in Noord-Friesland, namelijk: Waadhoeke, Harlingen, Noardeast-Fryslân, Dantumadiel, Achtkarspelen en Tytsjerksteradiel. Naast Noord-Friesland is het onderzoek ook in een vergelijkbaar gebied in Noorwegen uitgevoerd, namelijk in: *Sogn og Fjordane*. Dit gebied wordt gekenmerkt door hoge bergen en diepe fjorden, gelegen aan de westkust van Noorwegen. Ik heb deze twee landen vergeleken om te ontdekken of dezelfde aspecten ervoor zorgen dat inwoners zich thuis voelen in een bepaald gebied, ook al verschillen de gebieden van elkaar.

Figuur 1. Het Aurlandsfjord in Sogn og Fjordane. Bron: auteur.

Figuur 2. Paesens-Moddergat, Noardeast-Fryslân. Bron: auteur.

Het doel van de studie was om inzicht te verkrijgen in waarom inwoners zich verbonden weten aan de plek waar zij wonen. Dit is belangrijk omdat veel onderzoek zich juist richt op waarom mensen vertrekken (migreren) uit een bepaald gebied.

Het doel van de studie was om te onderzoeken in welke mate individuele kenmerken van inwoners eraan bijdragen dat men zich verbonden voelt, te onderzoeken wat het betekent om verbonden te zijn met een woongebied en welke aspecten daarbij belangrijk zijn. Dit is juist relevant in gebieden waar in meer of mindere mate sprake is van dalende bevolkingscijfers en/of verdwijnen van voorzieningen.

Waarom deze twee gebieden

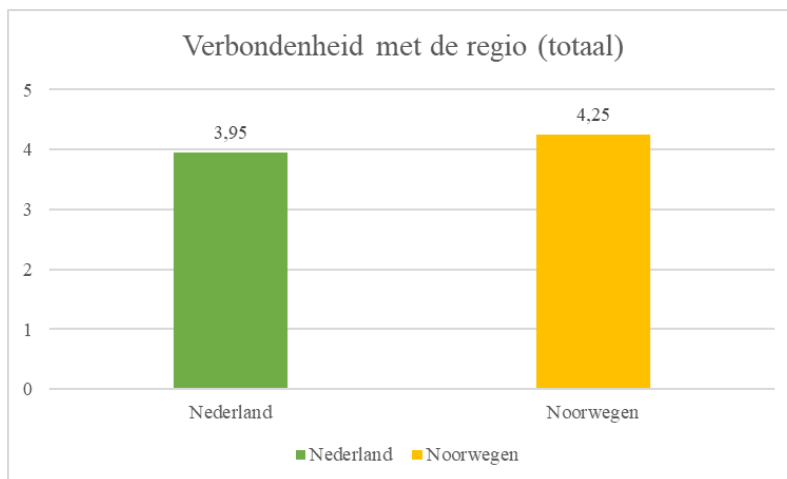
Veel onderzoek naar verbondenheid met de woonplaats is gedaan binnen de context van stedelijke regio's. Omdat weinig onderzoek zich richt op gebieden met een lagere dichtheid (waar minder mensen per km² wonen), is het juist van belang dat dit onderzoek ook wordt verricht in deze gebieden. Een andere belangrijke overeenkomst tussen beide gebieden is de spreektaal: in Friesland wordt Fries gesproken en in het gebied in Noorwegen een eigen dialect (tweede officiële schrijftaal in Noorwegen), waardoor de gebieden zich duidelijk onderscheiden van de rest van het land. Al met al zijn de gebieden verschillend van elkaar, maar vervullen ze eenzelfde soort positie in eigen land (wat verder van de grote steden/Randstad, lagere bevolkingsdichtheid).

Resultaten

Het onderzoek kent twee fasen: allereerst heb ik onder bewoners van de twee regio's in Noorwegen en Nederland een enquête afgenomen (totaal 955 volledig ingevulde enquêtes) waarna ik met een aantal bewoners (totaal 18 interviews) een diepte-interview heb gehouden om zo de beweegredenen van inwoners in kaart te brengen.

Uitkomsten van de enquête (kwantitatief gedeelte)

Allereerst heb ik gekeken naar de mate van verbondenheid. Beide regio's scoorden hoog op verbondenheid met het gebied. Inwoners werden gevraagd een aantal stellingen te waarderen op een scala van 1 (niet verbonden) tot 5 (heel erg verbonden). Uiteindelijk was de gemiddelde score in Noord-Friesland 3,95 en in het Noorse gebied 4,25.

Figuur 3. Score van bewoners op verbondenheid met de regio in Noord-Friesland (Nederland) en Sogn og Fjordane (Noorwegen).

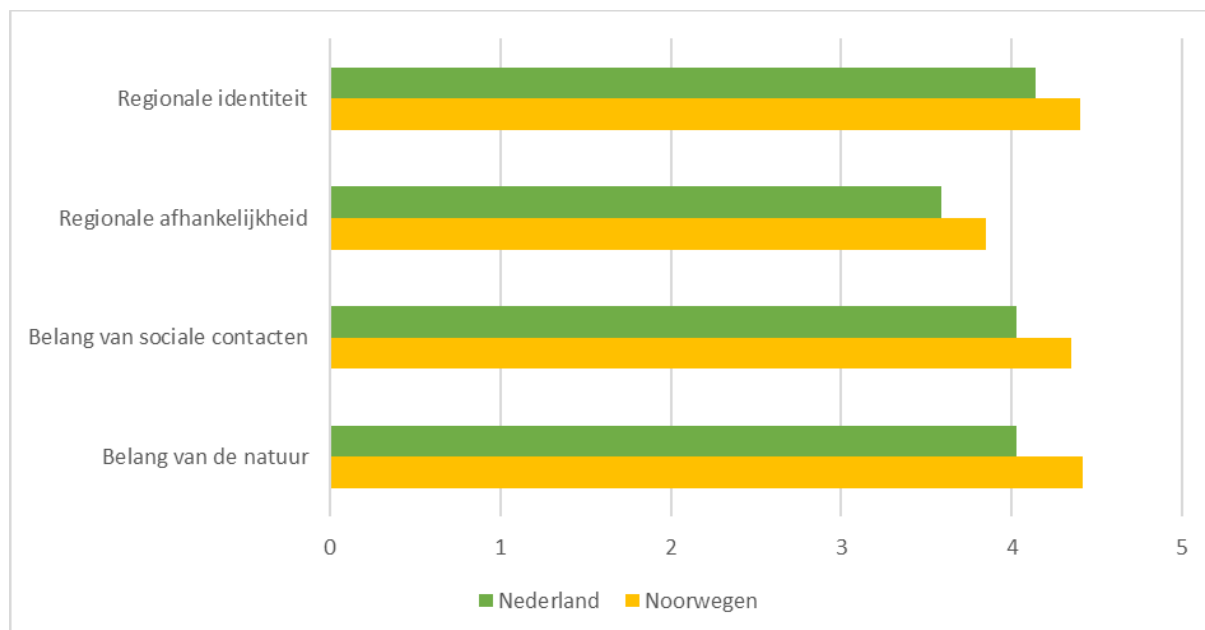
Verder is op basis van 17 stellingen gemeten welke elementen van de verbondenheid met de regio belangrijk zijn. Daarbij is gekeken naar de volgende vier dimensies¹:

- *Regionale identiteit
- *Regionale afhankelijkheid
- *Verbondenheid in de vorm van sociale contacten
- *Verbondenheid met de natuur

Uiteindelijk is er in beide landen verschillend gescoord op de dimensies, wat een interessante uitkomst biedt. Hieronder in de figuur is te zien dat vooral in Noord-Friesland de *regionale identiteit* relatief gezien hoog scoort. In Noorwegen was ook de *regionale identiteit* belangrijk, als ook de *verbondenheid met de natuur*. Rekening moet worden gehouden dat alle waarden in Noorwegen sowieso wat hoger lagen. *Regionale afhankelijkheid* was in beide landen de laagst scorende categorie. Dit heeft er vooral mee te maken dat veel inwoners aangaven dat ondanks dat ze zich erg verbonden voelen met hun omgeving, ze zich ook in zouden kunnen denken deze verbondenheid met een andere plek te voelen, indien ze daar waren opgegroeid.

---

¹ Deze vier dimensies van 'verbondenheid met de regio' zijn gebaseerd op de definitie van Raymond en collega's (2010)

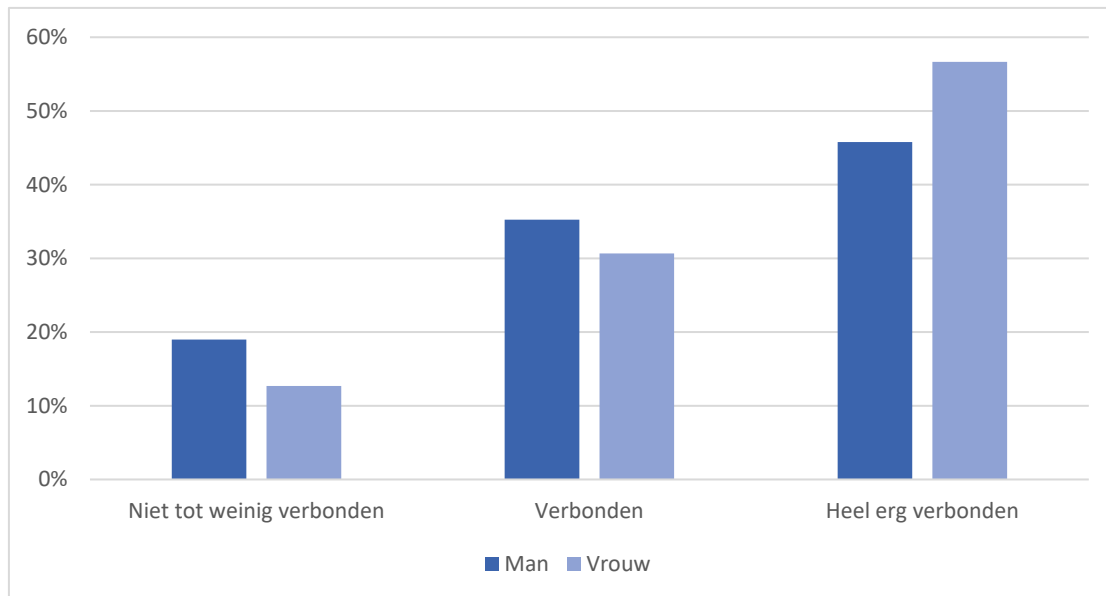
Figuur 4. Score van bewoners op de dimensies van de verbondenheid met de regio.

Daarnaast heb ik onderzocht welke individuele kenmerken van inwoners ertoe leiden dat inwoners zich (meer) verbonden voelen met de regio. Door middel van statistische analyses (multiple regressie) heb ik kunnen controleren voor achtergrondkenmerken en daar kwam uit dat in Noord-Friesland geslacht (vrouw), woontijd, fulltimebaan ervoor zorgen dat inwoners zich meer verbonden voelen met de regio. Daarnaast was de belangrijkste verklarende component voor de verbondenheid de Friese taal. In Noorwegen bleken dezelfde kenmerken van belang voor de verbondenheid met de regio. Verschil tussen de regio's bleek er ook te zijn. Zo is leeftijd (des te ouder iemand is, des te meer verbonden) wel van belang in Noord-Friesland, maar niet in Noorwegen. Ook inwoners met een lager opleidingsniveau lijken in Noord-Friesland meer verbonden met het gebied, terwijl dit niet uitmaakt in Noorwegen. Daarnaast was er nog een interessant onderscheid in familie/partner relaties. Waar in Noord-Friesland meespeelt of beide ouders in het gebied zijn opgegroeid, is het in Noorwegen daarentegen juist van belang dat de partner van de respondent in het gebied is opgegroeid. In tabel 1, hieronder, zijn de persoonskenmerken die van belang zijn voor de verbondenheid met de regio weergegeven.

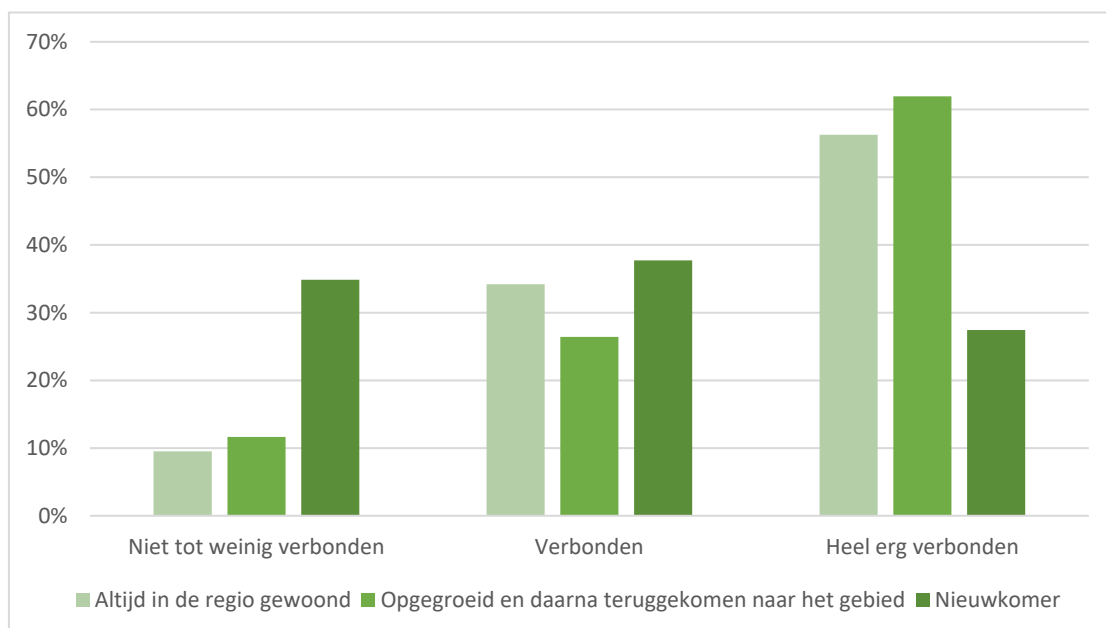
Tabel 1. Welke persoonlijke kenmerken verklaren de (positieve) verbondenheid met de regio?

Noord-Friesland (Nederland)	Sogn og Fjordane (Noorwegen)
*Woontijd	*Woontijd
*Leeftijd (hoe ouder, hoe meer verbonden)	*Fulltime baan
*Opleidingsniveau (lager opgeleid)	*Partner is opgegroeid in het gebied
*Fulltime baan	*Spreken van een regionaal Noors dialect
*Beide ouders opgegroeid in Noord-Friesland	*Geslacht (vrouwen meer verbonden)
*Spreken van de Friese taal	
*Geslacht (vrouwen meer verbonden)	

In onderstaande figuren zijn de aspecten die bijdragen aan verbondenheid met de regio nader toegelicht. Zo is in figuur 5 te zien dat mensen die aangeven heel verbonden te zijn, vaker vrouw dan man zijn. In figuur 6 is te zien dat onder de bewoners die aangeven erg verbonden te zijn veruit de meeste zijn opgegroeid in het gebied, vervolgens verhuisd en later weer zijn teruggekeerd naar het gebied. Daarna volgen de bewoners die altijd in het gebied hebben gewoond. Nieuwkomers scoren beduidend minder hoog op verbondenheid met de regio.

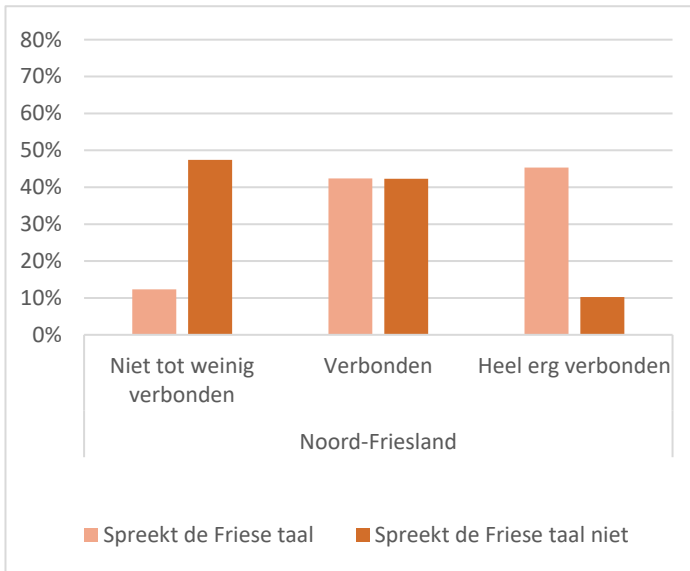

Figuur 5. Mate van verbondenheid met de regio en geslacht.

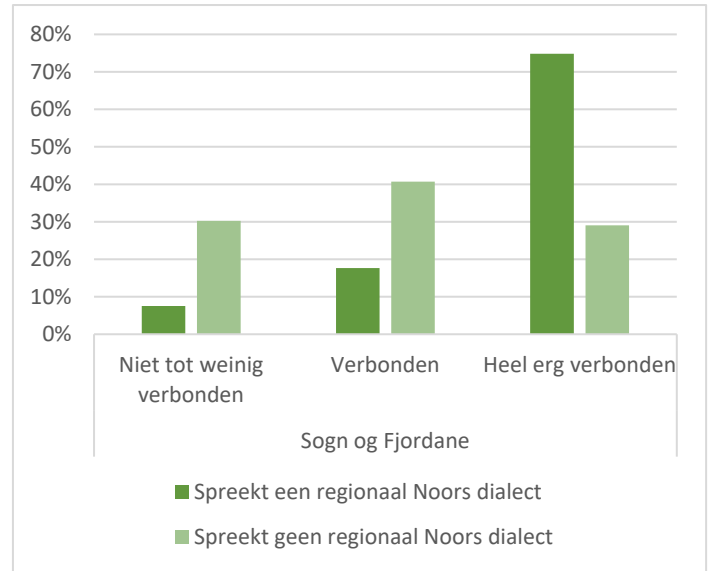

Figuur 6. Mate van verbondenheid met de regio en verhuissgeschiedenis.

Ook zijn bewoners die de Friese taal spreken meer verbonden met de regio, met name bewoners die ‘heel erg verbonden’ zijn, spreken beduidend vaker de Friese taal (figuur 7). Dit patroon is met name zichtbaar in Noorwegen (figuur 8). In Noorwegen voelen maar liefst 70% van de bewoners die een regionaal dialect spreken zich ‘heel erg verbonden’ met het gebied.

Figuur 7. Mate van verbondenheid met Noord-Friesland en het wel/niet spreken van de Friese taal.

Figuur 8. Mate van verbondenheid met Sogn og Fjordane en het wel/niet spreken van een regionaal Noors dialect.

Uitkomsten van de interviews (kwalitatief gedeelte)

Door middel van de gesprekken met inwoners van de twee regio's heb ik meer inzicht verkregen in de betekenis die het gebied heeft voor mensen die in de regio wonen.

Voor veel respondenten is de regio waar zij wonen een gebied waar zij trots op zijn en waar ze een bepaalde vertrouwdheid of connectie mee hebben, een 'rurale identiteit'. Echter gaven respondenten ook vaak aan dat, mochten ze ergens anders zijn opgegroeid – het liefst dan wel een gebied dat lijkt op het gebied waar ze nu wonen – ze zich dan waarschijnlijk verbonden hadden gevoeld met dat gebied. Dit is ook deels de reden dat de regionale afhankelijkheid ook lager scoort in beide landen. Veel respondenten gaven aan dat ze in het bijzonder het 'rurale karakter' van de regio kunnen waarderen en sommigen omschreven zichzelf als 'dorpspersoon'. Sociale contacten zijn ook belangrijk voor de verbondenheid met de regio. Inwoners waarderen vooral de contacten met burens, de sociale cohesie en het gevoel van veiligheid omdat je iedereen kent (in het dorp bijvoorbeeld). Vooral in Noord-Friesland werden de sociale activiteiten door respondenten hoog gewaardeerd.

Veel respondenten voelen zich ook vertrouwd met de natuur van de regio. Vooral rust, ruimte en vergezichten (en met name het weidse uitzicht in Noord-Friesland) worden gewaardeerd. Veel Noorse respondenten ervaren de fjorden, bergen of kust als belangrijke elementen die daadwerkelijk bijdragen aan de verbondenheid met de regio. Ze voelen zich veilig op de plek waar ze wonen, met name door de natuur, waar ze zich in hoge mate mee identificeren. Sommige inwoners gaven aan dat ze een groot gevoel van veiligheid ervaren omdat ze omgeven zijn door hoge bergen, terwijl andere inwoners zich juist thuis voelen in het kustgebied en zich ingesloten voelen in het berggebied.

Conclusie

Met dit onderzoek heb ik onderzocht welke aspecten ervoor zorgen dat inwoners zich verbonden voelen met hun woonplek. Dit heb ik gedaan in Noord-Friesland en een regio in Noorwegen (Sogn og Fjordane). In beide regio's scoren bewoners gemiddeld gezien erg hoog op verbondenheid met de woonplek. Door dit onderzoek heb ik laten zien dat er diverse aspecten zijn die bijdragen aan een hogere verbondenheid met een bepaalde woonplaats. De beide gebieden laten, hoewel ze wel anders zijn, veel overeenkomsten zien in de aspecten die bijdragen aan de verbondenheid met de woonplaats.

Marieke van der Star MSc

Onderzoeksmaster Urban Studies | Universiteit van Amsterdam